

KUVAILEHTI/TIIVISTELMÄ (LISÄTÄÄN MYÖHEMMIN)

PRESENTATIONSBLAD/SAMMANFATTNING (LISÄTÄÄN MYÖHEMMIN)

DESCRIPTION SHEET/ABSTRACT (LISÄTÄÄN MYÖHEMMIN)

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	2
2. LIIKUNTATUTKIMUKSEN TILANNE SUOMESSA.....	4
3. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TUKEMA LIIKUNTATIEEELLINEN TUTKIMUS 2010- JA 2020- LUVUILLA	8
4. LIIKUNTATUTKIMUKSEN SUUNTA-ASIAKIRJAN VALMISTELU 2024.....	13
4.1. Kysely liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjasta.....	13
4.2. Lausuntopalaute	16
5. LIIKUNNAN TUTKIMUSHANKKEIDEN RAHOITUS JA RAHOITUKSEN LINJAUKSET	17
5.1. Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelma ACTIVE.....	17
5.2. Linjaukset tutkimushankkeiden teema-alueista ja kriteereistä	18

1. JOHDANTO

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala vahvistaa ja uudistaa yhteiskunnan sivistysperustaa ja rakentaa edellytykset osallisuuden vahvistumiselle kestäväan kasvuun perustuvassa yhteiskunnassa. Hallinnonalan tavoitteena on, että varhaiskasvatus, koulutus, tiede, taide ja kulttuuri, liikunta ja nuorisotyö uudistavat ja vahvistavat yhteiskunnan sivistysperustaa ja että yhteiskunnallinen yhdenvertaisuus, luottamus, avoimuus ja vakaus lisääntyvät. Näitä tavoitteita tarkentavat hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on valtionhallinnossa keskeisin rooli liikkumisen, liikunnan ja urheilun edistämässä. Liikuntapolitiikan päämääränä on väestön liikunnallisen elämäntavan lisääminen, liikunnan ja huippu-urheilun vastuullisuuden edistäminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantaminen. Liikunnallinen elämäntapa tarkoittaa arjessa tapahtuvaa fyysistä aktiivisuutta ja liikunnan harrastamista. Liikunnallisen elämäntavan perusta luodaan perheissä, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja liikuntaharrastuksissa. Liikuntaa edistetään liikuntaolosuhteita kehittämällä, arjen toimintaympäristöjä liikunnallistamalla sekä tukemalla liikuntajärjestöjä ja -seuroja sekä huippu-urheilua. Väestön liikunnallista elämäntapaa edistetään yhteistyössä eri hallinnonalojen toimenpiteillä. Liikuntapolitiikan tavoitteena on päätöksenteon perustaminen yhä vahvemmin tutkittuun tietoon sekä jatkuvaan seurantaan ja arviointiin.

Tiedolla johtamisen perustana on systemaattisesti kerätty ja käsitelty tieto. Tavoitteena on liikunnan tietopohjan jatkuva vahvistaminen ja tiedon tehokas hyödyntäminen päätöksenteossa. Tiedolla johtamisen kehittämisen mahdollistaa se, että päätöksenteossa on käytettävissä luotettavaa, laadukasta ja ajantasaista tietoa sekä omasta toiminnasta että toimintaympäristöstä. Julkishallinnossa tiedolla johtaminen liittyy ohjaukseen ja resurssien asianmukaiseen suuntaamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on avustanut vuosittain valtion talousarviossa linjattujen liikuntatoimen yhteiskunnallisten vaikuttavuuden tavoitteiden mukaisia liikuntatieteellisiä tutkimushankkeita. Tutkimushankkeiden tavoitteena on ollut tuottaa uutta tietoa liikunnan ja urheilun edistämiseen eduskunnan asettamien liikuntapoliittisten tavoitteiden suunnassa. Tutkimusrahoituksen suuntaamisen tarkoituksena on ollut lisätä liikuntapoliittisesti relevantin tutkimuksen määrää, lisätä vuoropuhelua tutkijoiden ja päätöksentekijöiden kanssa, vahvistaa tutkimuksen asemaa päätöksenteon tukena ja siten lisätä tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman liikuntatieteellisen tutkimuksen painopistealueita on linjattu 1970-luvun alusta lähtien suunta-asiakirjoilla. Suunta-asiakirjojen painotukset ovat tänä aikana muuttuneet. Liikuntatutkimukselle eri aikoina asetetut tavoitteet ovat ilmentäneet aina tieteenalan kehitystä sekä yhteiskunnan kulloistakin tilannetta, vallitsevia arvoja ja odotuksia.

Suunta-asiakirjoissa lähdettiin liikkeelle 1970-luvulla liikunnan tutkimuksellisten perusteiden ja tutkimusalueiden tunnistamisesta ja määrittelemisestä. 1980-luvulta lähtien suunta-asiakirjoissa on kiinnitetty huomiota liikuntatieteiden asemaan yhteiskunnassa ja toimintaympäristössä, tieteidenvälisyyteen ja monitieteisyyteen sekä soveltavaan tutkimukseen. 1990-luvun loppupuolella ja 2000-luvun alkupuolella suunta-asiakirjoissa painottui eriytyneen liikuntakulttuurin ilmiöiden jäljittäminen ja ymmärtäminen. 2010-luvulta lähtien suunta-asiakirjoissa on ilmennyt liikuntatutkimuksen uudenlainen hallinnollinen kiinnittyminen, ja suunta-asiakirjoissa on korostunut tutkimustiedon sovellettavuus, hyödynnettävyys sekä tiedon tuottaminen päätöksenteon tarpeisiin.¹ (Kuvio 1)

---

¹ Hannu Itkonen: Suunta-asiakirjat liikuntatutkimuksen viitoittajina. Liikunta ja Tiede, 4/2013 (4), 14–19. JA Heikki Roiko-Jokela: Tiedepolitiikan väline: suunta-asiakirjat tutkimuksen ohjaajina. Teoksessa: Heikki Roiko-Jokela ja Esa Sironen (toim.): Selkäpuolella. Suomen Urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2009. Suomen Urheiluhistoriallinen seura ry.

Liikunta- tutkimuksen institutionalisoituminen ja käsitteen- määrittely	1971–1974	Liikunnan tutkimusalueiden tunnistaminen ja määrittäminen
	1975–1979	Kansallisen liikuntatutkimuksen tarpeellisuuden korostaminen, käsitteenmäärittely ja liikuntatutkimuksen eri sektoreiden tunnistamisen jatkuminen
	1981–1985	Tutkimustiedon yksilöllinen ja yhteisöllinen merkitys, liikunnan laaja-alainen merkitys, liikuntatutkimus liikuntapolitiikan osatekijänä
	1986–1990	Tiedon tuottaminen, liikuntatieteen asema yhteiskunnassa
Eriytyneen liikuntakulttuurin jäljitys	1991–1995	Liikuntatieteen asema yhteiskunnassa, tiedon soveltaminen – jako perus- ja soveltavaan tutkimukseen, tieteidenvälisyys ja monitieteisyys
	1996–2001	Liikuntatiede toimintaympäristössä, liikuntatieteen kehittäminen, jaoston esitykset, liikuntatieteen laajentunut tehtävä, sektoritutkimus
	2002–2005	Liikuntakulttuurin eriytyminen, väestön uudet liikuntatarpeet
Sovellettavuus ja tiedon hyödynnettävyys	2006–2009	Sovellettavuus ja liikuntahallinnon palveleminen, suunta-asiakirjan sitominen opetusministeriön strategiaan ja hallitusohjelmaan, tutkimustiedon käytettävyyden vaatimus
	2010–2013	Painopiste voimakkaammin kohti yhteiskuntatieteellistä tutkimusta
	2014–2019	Tutkimusrahoituksen entistä voimakkaampi ohjaaminen teema-alueittain, tutkimuksen monitieteisyys, innovatiivisuus ja sovellettavuus
	2020–2024	Tutkimuksen ohjaaminen teema-alueittain, huippu-urheilu mukaan teema-alueisiin, tutkimuksen innovatiivisuus, monialaisuus ja -tieteisyys, korkea sovellettavuusarvo, tulevaisuuden muutostekijöiden huomiointi

Kuvio 1. Liikuntatieteen suunta-asiakirjojen painotukset (mukaillen Itkonen 2013)².

Tässä Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjassa linjataan opetus- ja kulttuuriministeriön tukemien liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden teema-alueista ja kriteereistä tulevana vuosina. Suunta-asiakirjassa myös tarkastellaan liikuntatutkimuksen tilannetta ja kehitystä Suomessa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa liikuntatieteellistä tutkimusta viimeisen noin kymmenen vuoden ajalta. Lisäksi suunta-asiakirjassa esitellään Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelma ACTIVE:a, suunta-asiakirjan valmistelun prosessia sekä valmistelun yhteydessä toteutetun kyselyn tuloksia ja lausuntokierroksen palautteita.

² Hannu Itkonen: Suunta-asiakirjat liikuntatutkimuksen viitoittajina. Liikunta ja Tiede, 4/2013 (4), 14–19.

2. LIIKUNTATUTKIMUKSEN TILANNE SUOMESSA

Liikuntaan liittyvää tutkimusta tehdään Suomessa useilla tahoilla ja tieteenaloilla. Merkittävä osa liikuntatutkimuksesta tapahtuu Jyväskylän yliopistossa ja muissa yliopistoissa, liikuntalääketieteen keskuksissa, ammattikorkeakouluissa sekä alan tutkimuslaitoksissa ja -yhteisöissä. Lisäksi toimijat tekevät liikuntatutkimuksen tiedonvälitystä ja tiedeviestintää. Liikuntatutkimuksen toimijoita on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Liikuntatutkimuksen toimijoita Suomessa (perustuen mm. julkaisumääriin Vipunen.fi).

Yliopistot:	Liikuntalääketieteen keskuskeskukset:
Aalto yliopisto	Helsingin urheilulääkäriasema HULA
Helsingin yliopisto	Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos KuLTu
Itä-Suomen yliopisto	Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka
Jyväskylän yliopisto	Paavo Nurmi -keskus
Maanpuolustuskorkeakoulu	Tampereen Urheilulääkäriasema TaULA
Oulun yliopisto	Muut tutkimustoimijat:
Tampereen yliopisto	Folkhälsan
Turun yliopisto	Huippu-urheilun instituutti KIHU
Ammattikorkeakoulut:	Ikäinstituutti
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu	Kuntoutuskeskukset
Jyväskylän ammattikorkeakoulu/Likes	Luonnonvarakeskus (Luke)
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	Nuorisotutkimusseura ry
Kajaanin ammattikorkeakoulu	Puolustusvoimat
LAB-ammattikorkeakoulu	Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry
Lapin ammattikorkeakoulu	Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
Satakunnan ammattikorkeakoulu	Työterveyslaitos
Tampereen ammattikorkeakoulu	UKK-instituutti
Turun ammattikorkeakoulu	Yksittäiset/vapaat tutkijat
Yrkeshögskolan Arcada	Yliopistolliset keskussairaalat
	Tiedeviestintä:
	Liikuntatieteellinen Seura ry

Liikuntatutkijoiden määrästä ei ole tarkkaa tietoa. Liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun liittyvää tutkimustyötä tekee tai on tehnyt lähivuosina Suomessa arviolta vähintään 400–500 henkilöä³.

Liikuntaan liittyvän tutkimuksen määrää ja sen kehitystä on osin haastavaa arvioida, koska alan tutkimusta tehdään eri tieteenaloilla ja kaikkea liikuntaan keskeisesti liittyvää tutkimusta ei ole merkitty tietokannoissa liikuntatiede-kategoriaan. Esimerkiksi liikunnan väitöskirjoja on merkitty viime vuosina eri tietokantoihin noin 10–20 kappaletta vuosittain. Keskeisesti liikuntaan liittyviä väitöskirjoja on tehty kuitenkin vuosittain vähintään 25–40 kappaletta⁴.

Eri tietokantojen tunnusluvut (esim. vertaisarvioitujen artikkelien ja julkaisujen kokonaismäärä) antavat kuitenkin viitteitä, että liikuntaan liittyvän tutkimuksen määrä olisi kasvanut viime vuosikymmeninä (taulukot 2–4) samalla, kun eri tieteenalojen tutkimuksen julkaisujen kokonaismäärä on kasvanut yleisestikin Suomessa⁵.

³ Arvio tehty Liikuntatieteellinen Seura ry:n Liikunnan asiantuntija- ja tutkijaverkoston jäsentietojen perusteella.

⁴ Liikuntatieteellisen Seuran internetsivuilleen keräämät liikunnan ja urheilun väitöskirjat eri yliopistoista ja tiedekunnista vuosilta 2018-2023, <https://www.lts.fi/tutkittua-sovellettua/vaitostutkimukset.html>. Viitattu 25.4.2024.

⁵ Tieteen tila -tilastot 2022: Tieteellinen julkaisutoiminta. Suomen Akatemia 22.11.2022.

Taulukko 2. Suomen liikuntatieteellisten julkaisujen määrä (ositettu) Web of Science- ja Scopus-tietokannoissa nelivuosisikauksittain 2001–2020 (kpl).⁶

Ajanjakso	Web of Science - tietokanta (ositettu)	Scopus-tietokanta (ositettu)
2017–2020	218	209
2013–2016	171	178
2009–2012	161	153
2005–2008	195	138
2001–2004	166	115

Taulukko 3. Liikuntatieteelliset julkaisut Vipunen.fi -tietopalvelussa 2015–2022.⁷

Vuosi	Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit	Vertaisarvioimattomat tieteelliset artikkelit	Tieteelliset kirjat	Väitöskirjat	Yhteensä
2022	254	15	2	10	281
2021	252	27	4	11	294
2020	265	12	3	14	294
2019	234	12	-	10	256
2018	186	10	3	8	207
2017	195	40	3	9	247
2016	187	17	5	11	220
2015	149	27	1	14	191

Taulukko 4. Liikuntatieteelliset julkaisut Tiedejatutkimus.fi -tietopalvelussa 2013–2023.⁸

Vuosi	Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit	Vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset	Tieteelliset kirjat	Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut	Suurelle yleisölle suunnatut julkaisut	Väitöskirjat	Yhteensä
2023	275	20	5	222	82	20	624
2022	330	18	5	229	67	21	670
2021	298	22	6	170	43	13	552
2020	311	15	5	148	44	14	537
2019	268	17		160	44	12	501
2018	223	21	5	170	24	13	456
2017	234	48	5	181	20	13	501
2016	269	24	6	173	27	19	518
2015	198	43	3	145	25	17	431
2014	205	29	3	143	34	13	427
2013	170	37	1	57	16	9	290
Yhteensä	2 781	294	44	1 798	426	164	5 507

⁶ Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Suomen julkaisut. Clarivate Analyticsin Web of Science –pohjainen aineisto, bibliometrinen laskenta CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 2023. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Suomen%20julkaisut%20-%20Tieteenala.xlsx. Viitattu 4.3.2024. JA Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Suomen julkaisut. Elsevierin Scopus-pohjainen aineisto, bibliometrinen laskenta CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 2022. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Suomen%20julkaisut%20-%20Tieteenala.xlsx. Viitattu 4.3.2024.

⁷ Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Julkaisut (pääluokat "Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit", "Vertaisarvioimattomat tieteelliset artikkelit", "Tieteelliset kirjat" ja "Väitöskirjat"). Virta-tietopalvelu ja OKM:n tiedonkeruu. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Korkeakoulutus%20ja%20TK-toiminta%20-%20julkaisut%20A-E%20-%20tieteenala.xlsx. Viitattu 4.3.2024.

⁸ Tiedejatutkimus-tietopalvelu: Julkaisut (pääluokat "Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit", "Vertaisarvioimattomat tieteelliset artikkelit", "Tieteelliset kirjat", "Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut", "Suurelle yleisölle suunnatut julkaisut" ja "Väitöskirjat"). Saantitapa: <https://tiedejatutkimus.fi/fi/results/publications>. Viitattu 4.3.2024.

Liikuntatiede näyttäytyy edelleen pienehköltä tutkimusalalta. Esimerkiksi Tiedejatutkimus.fi-tietopalveluun on kirjattu vertaisarvioituja liikuntatieteellisiä tutkimusartikkeleita vuosilta 2013–2023 vajaat 2 800 kappaletta, kun esimerkiksi terveystieteiden artikkeleita on samalta ajalta noin 7 800 kappaletta ja kasvatustieteiden osalta reilut 15 000 kappaletta⁹.

Liikuntatutkimuksen tieteellistä vaikuttavuutta voidaan kuvata Top 10 -indeksillä, joka tarkastelee eniten viitattuun 10 prosenttiin kuuluvien julkaisujen suhteellista osuutta. Maailman keskitaso tieteenalalla on 1. Top 10 -indeksi, joka on suurempi kuin 1, tarkoittaa, että maan julkaisuista yli 10 % kuuluu aloillaan eniten viitattuun 10 prosenttiin. Top 10 -indeksiä laskettaessa julkaisun viittauskertymää verrataan vain muiden saman tieteenalan samana vuonna ilmestyneiden julkaisujen viittauskertymiin.

Suomessa lähes kaikkien tieteenalaryhmien Top 10 -indeksi (yliopistot) oli maailman keskitason yläpuolella vuonna 2022. Useiden tieteenalojen Top 10 -indeksi nousi maailman keskitason alapuolelta (2005–2008) keskitason yläpuolelle (2015–2018).¹⁰ Suomalaisissa liikuntatieteellisissä julkaisuissa Top 10 -indeksi on ollut lähes koko ajan niin Web of Science kuin Scopus -tietokannoissa yli 1. (Taulukot 5–6)

Taulukko 5. Suomen ja verrokkimainen liikuntatieteellisten julkaisujen Top 10 -indeksi (yliopistot) Web of Science -tietokannassa nelivuosisikausittain 2001–2020 (kpl).¹¹

Ajanjakso	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Alankomaat	Belgia	Itävalta
2017–2020	1,15	1,64	1,66	1,44	1,61	1,56	1,29
2013–2016	1,33	1,44	1,80	1,67	1,65	1,22	0,72
2009–2012	0,99	1,46	1,85	2,13	1,83	1,64	0,75
2005–2008	1,25	1,80	1,93	2,26	1,30	1,52	0,53
2001–2004	1,23	1,30	2,35	2,04	1,15	1,29	0,52

Taulukko 6. Suomen ja verrokkimainen liikuntatieteellisten julkaisujen Top 10 -indeksi (yliopistot) Scopus-tietokannassa nelivuosisikausittain 2001–2019 (kpl).¹²

Ajanjakso	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Alankomaat	Belgia	Itävalta
2016–2019	1,39	1,06	1,34	1,51	1,65	2,04	0,99
2013–2016	1,46	1,11	1,44	1,88	1,79	1,86	0,76
2009–2012	1,23	0,99	1,56	2,22	1,76	1,9	0,67
2005–2008	2,16	1,81	1,75	2,02	2,47	2,22	0,72
2001–2004	1,75	1,77	2,25	2,48	2,38	1,65	1,14

Julkaisufoorumitasoittain tarkasteltuna Tiedejatutkimus.fi-tietopalveluun kirjatusta liikuntatieteellisistä vertaisarvioituista artikkeleista (2013–2023) kaksi kolmasosaa (67 %) saavutti julkaisufoorumitason 1, viidennes (21 %) julkaisufoorumitason 2, vajaa kymmenes (8 %) julkaisufoorumitason 3 ja 5 % julkaisufoorumitason 0.¹³

Liikuntatieteellinen tutkimus näyttäytyy monitieteiseltä. Esimerkiksi Vipunen.fi-tietopalvelussa 60 %:ssa liikuntatieteellisistä vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista vuosina 2013–2022 oli kirjattu yksi tieteenala ja lopuissa useampi pää tieteenala tai useampi tieteenala (esim. kasvatustieteissä 75 % ja terveystieteissä 63

⁹ Tiedejatutkimus-tietopalvelu: Julkaisut. Saantitapa: <https://tiedejatutkimus.fi/fi/results/publications>. Viitattu 4.3.2024.

¹⁰ Tieteen tila -tilastot 2022: Tieteellinen julkaisutoiminta. Suomen Akatemia 22.11.2022.

¹¹ Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Suomen julkaisut. Clarivate Analyticsin Web of Science -pohjainen aineisto, bibliometrinen laskenta CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 2023. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Suomen%20julkaisut%20-%20Tieteenala.xlsb. Viitattu 4.3.2024.

¹² Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Suomen julkaisut. Elsevierin Scopus-pohjainen aineisto, bibliometrinen laskenta CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 2022. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Suomen%20julkaisut%20-%20Tieteenala.xlsb. Viitattu 4.3.2024.

¹³ Tiedejatutkimus-tietopalvelu: Julkaisut. Saantitapa: <https://tiedejatutkimus.fi/fi/results/publications>. Viitattu 4.3.2024.

%).¹⁴ Liikuntatiede on ollut julkaisuissa mukana muista tieteenaloista etenkin terveystieteiden, kansanterveystieteiden, lääketieteiden, psykologian sekä kasvatustieteiden kanssa.¹⁵

Liikuntatutkijoiden kokema vaikuttaminen ja häirintä

Tutkijoiden kohtaama erilainen vaikuttaminen, painostaminen, vaintaminen, häirintä, uhkailu ja jopa vainoaminen ovat yleistyneet viime vuosina.¹⁶ Myös liikuntatutkijat ovat kokeneet viime vuosina vaikuttamista ja häirintää.

Liikuntatutkijoille tehdyn kyselyn vastaajista 15 % (14 henkilöä) kertoi joutuneensa tutkimustyöhön liittyvän vaikuttamisen tai painostamisen kohteeksi edeltävien viiden vuoden aikana. Häirintää tai maalittamista oli kokenut 6 % vastaajista (6 henkilöä).¹⁷ Verrattuna muiden alojen vastaaviin selvityksiin, liikuntatutkijat eivät näytä joutuvan yhtä yleisesti vaikuttamisen ja häirinnän kohteeksi kuin muiden alojen tutkijat.¹⁸

Liikuntatutkijoihin kohdistuva vaikuttaminen ja häirintä tulee erityisesti liikunta-alan sisältä. Häirintä tai maalittaminen oli yleisimmin sanallista häirintää tai väärän tiedon levittämistä. Vaikuttaminen ja häirintä näyttävät liittyvän erityisesti liikunnan tai urheilun kannalta epämiellyttäviin tai negatiivisiin tutkimusaiheisiin tai -tuloksiin. Erityisen herkkiä teemoja ovat yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, vähemmistöihin ja syrjintään liittyvät teemat, huippu-urheilu ja urheilujärjestelmä, liikunnan ja urheilun talous ja rahoitus sekä teemat, joihin liittyy jotain negatiivista (esim. doping tai kiusaaminen).

Vaikuttaminen ja häirintä aiheuttivat niiden kohteille useimmiten henkilökohtaista pahaa oloa ja vaikenemista, vähensivät julkiseen keskusteluun osallistumista sekä vaikuttivat tutkimuksen tekemiseen tai tuloksiin.¹⁹

---

¹⁴ Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Julkaisujen monitieteisyys. Virta-tietopalvelu ja OKM:n tiedonkeruu. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Korkeakoulutus%20ja%20TK-toiminta%20-%20julkaisut%20-%20monitieteisyys.xlsb. Viitattu 4.3.2024.

¹⁵ Vipunen - opetushallinnon tilastopalvelu: Julkaisujen tieteenalojen ristiintaulukointi. Virta-tietopalvelu ja OKM:n tiedonkeruu. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Korkeakoulutus%20ja%20TK-toiminta%20-%20julkaisut%20-%20tieteenalat.xlsb. Viitattu 4.3.2024.

¹⁶ Välvirronen, E. 2020. Vapaan ajattelun ja tutkimuksen tila kaventuu maailmalla. Teoksessa: E. Välvirronen & K. Ekholm (toim.) Tieteen vapaus & tutkijan sananvapaus. Tampere: Vastapaino, 7–23. JA Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta 2015. Kysely tutkijoiden asiantuntijaroolissa saamasta palautteesta. Tulosityhteenveto. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta 22.12.2015.

¹⁷ Rikala, S. & Korsberg, M. 2022. Liikuntatutkijoihin kohdistuva vaikuttaminen ja häirintä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2022:2. Valtion liikuntaneuvosto 2022.

¹⁸ Mieltinen, J. 2021. Väkipalva ja häirintä akavalaisten työssä. Akava Works, Artikkelit 16/2021 JA Välvirronen, E. 2020. Vapaan ajattelun ja tutkimuksen tila kaventuu maailmalla. Teoksessa: E. Välvirronen & K. Ekholm (toim.) Tieteen vapaus & tutkijan sananvapaus. Tampere: Vastapaino, 7–23.

¹⁹ Rikala, S. & Korsberg, M. 2022. Liikuntatutkijoihin kohdistuva vaikuttaminen ja häirintä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2022:2. Valtion liikuntaneuvosto 2022.

3. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TUKEMA LIIKUNTATIEEELLINEN TUTKIMUS 2010- JA 2020-LUVUILLA

Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualue on rahoittanut viime vuosina valtion talousarviossa linjattujen liikuntatoimen yhteiskunnallisten vaikuttavuuden tavoitteiden mukaisia liikuntatieteellisiä tutkimushankkeita. Tutkimusrahoituksen avulla on ollut tarkoitus lisätä liikuntapoliittisesti relevantin tutkimuksen määrää, lisätä vuoropuhelua tutkijoiden ja päätöksentekijöiden välillä, vahvistaa tutkimuksen asemaa päätöksenteon tukena ja siten lisätä tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ministeriön tavoitteena on ollut innovatiivisen, monialaisen ja sovellettavuusarvoltaan korkean liikuntatutkimuksen tukeminen.

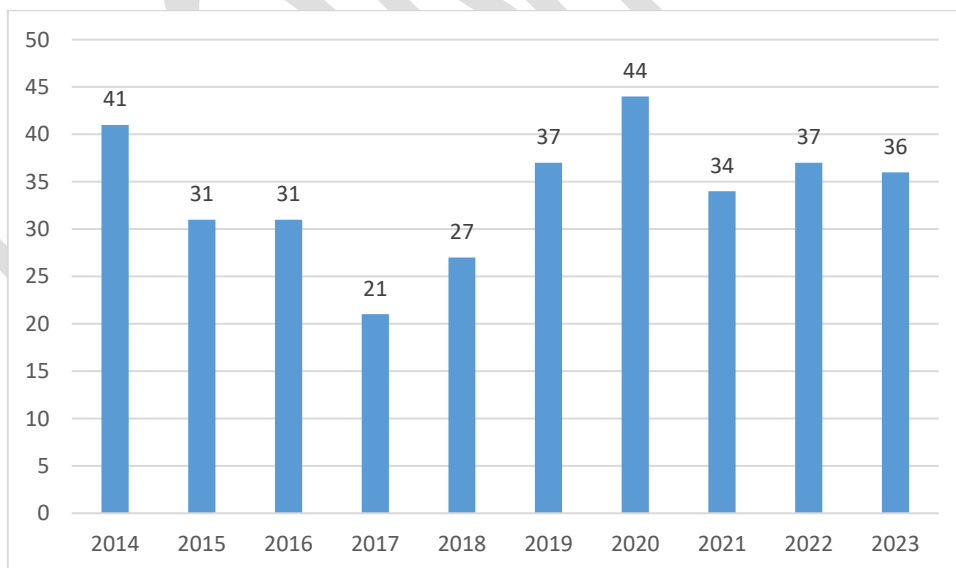
Vuosina 2020–2024 opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut liikuntatieteellisiä tutkimushankkeita seuraavilta teema-alueilta:

1. Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistäminen
2. Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus
3. Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisääminen
4. Huippu-urheilun tuloksellisuus ja vastuullisuus

Tutkimushankkeet ovat voineet kohdistua usealle teema-alueelle.

Haetut avustukset

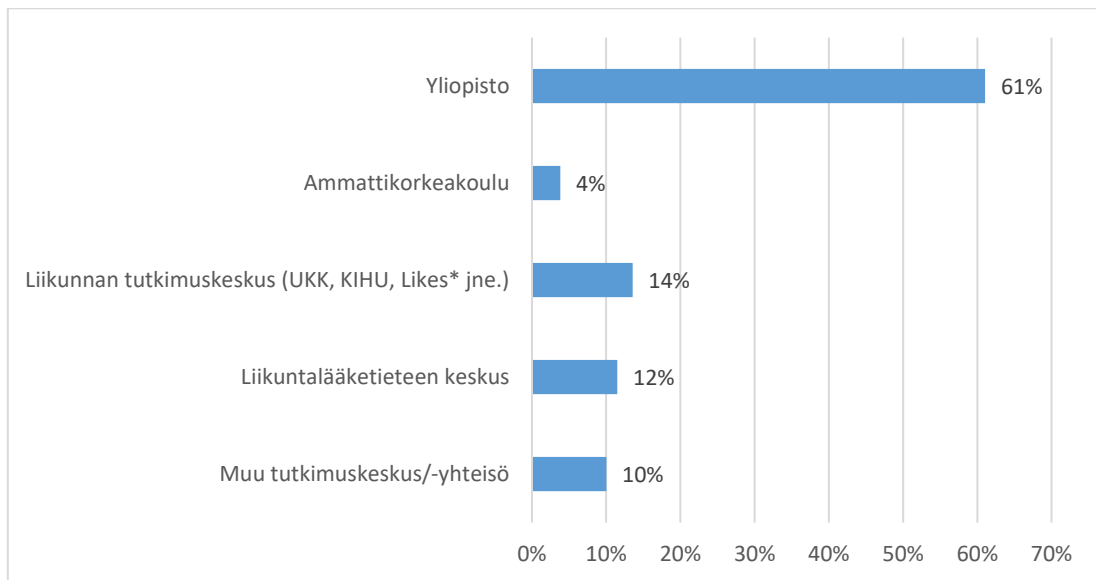
Liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustushakuun saapuneiden uusien hakemusten määrässä on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana vuosittaista vaihtelua: Vuosien 2014–2023 hakuihin saapui vuosittain 21–44 uutta hakemusta. (Kuvio 2)

Kuvio 2. Uusien liikuntatieteellisten tutkimushankkehakemusten määrä vuosien 2014–2023 avustushakuihin, Suomen Akatemia (kpl).

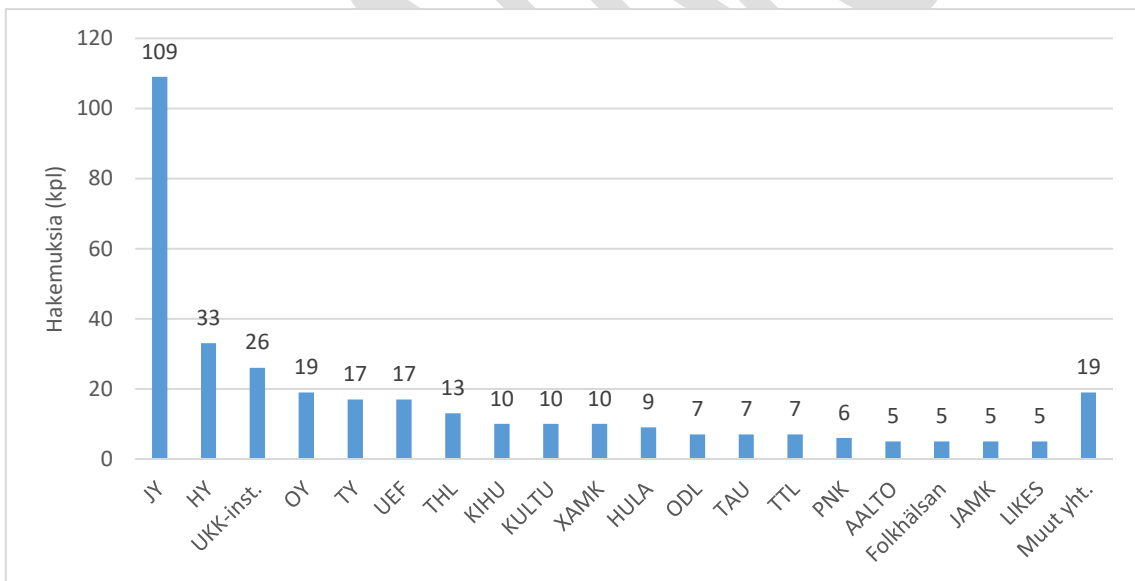
Vuosien 2014–2023 avustushakuihin saapuneista uusista hakemuksista (yhteensä 339 hakemusta) 61 %:ssa hakijana oli yliopisto, 14 %:ssa liikunnan tutkimuskeskus (esim. UKK-instituutti, KIHU tai Likes) ja 12 %:ssa liikuntalääketieteen keskus. Lopuissa hakija oli joko muu tutkimuskeskus/-yhteisö (esim. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Folkhälsan tai Luonnonvarakeskus) tai ammattikorkeakoulu. (Kuvio 3)

Kuvio 3. Uusien liikuntatieteellisten tutkimushankehakemusten hakijaorganisaatiot vuosien 2014–2023 avustushauissa organisaatioluokittain (%), Suomen Akatemia (*Likes by JAMK:n avustukset huomioitu liikunnan tutkimuskeskuksissa).

Saapuneista hakemuksista eniten, noin kolmannes (109 kpl) tuli Jyväskylän yliopistosta. Toiseksi eniten hakemuksia saapui Helsingin yliopistosta (33 kpl) ja kolmanneksi eniten UKK-instituutista (26 kpl). Muut yleisimmät hakijatahot ovat olleet Oulun yliopisto, Turun yliopisto, Itä-Suomen yliopisto sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (Kuvio 4)

Kuvio 4. Uusien liikuntatieteellisten tutkimushankehakemusten hakijaorganisaatiot vuosien 2014–2023 avustushauissa (vähintään viisi hakemusta), Suomen Akatemia (kpl).

Saapuneissa uusissa hakemuksissa noin 70 %:ssa oli hakijan valitsemana ensimmäisenä tieteenalana liikuntatieteet ja noin 13 %:ssa kansanterveystieteet. Lopuissa hakemuksista ensimmäinen tieteenala oli esimerkiksi sosiaalitiede, psykologia tai kliiniset lääketieteet. (Taulukko 6)

Taulukko 6. Uusien liikuntatieteellisten tutkimushankehakemusten hakijoiden ensimmäinen tieteenala vuosien 2014–2023 avustushauissa (tieteenalat, joista hakemuksia saapunut kolme tai enemmän), Suomen Akatemia (kpl).

Ensimmäinen tutkimusala	Hakemuksia (kpl)
Liikuntatiede	235
Kansanterveystiede	43
Sosiaalitieteet	14
Psykologia	10
Kliiniset lääketieteet	8
Kasvatustieteet	4
Biolääketieteet	3
Sähkötekniikka ja elektroniikka	3
Muut tutkimusalat yhteensä	19
Yhteensä	339

Hakijalla on mahdollisuus merkitä hakemukselleen yhteensä 1–5 tutkimusalaa, jotka parhaiten kuvaavat tutkimushanketta. Vuosien 2014–2023 avustushaun hakemuksissa (339 kpl) mainittiin yleisimmin tieteenaloina liikuntatiede (307 krt), kansanterveystiede (155 krt), sosiaalitieteet (99 krt), psykologia (74 krt), kliiniset lääketieteet (47 krt) sekä tietojenkäsittelytieteet (41 krt). (Kuva 1)

Kuva 1. Sanapilvi liikuntatutkimushakemuksissa mainituista tutkimusaloista vuosien 2014–2023 avustushauissa (Suomen Akatemia)²⁰.

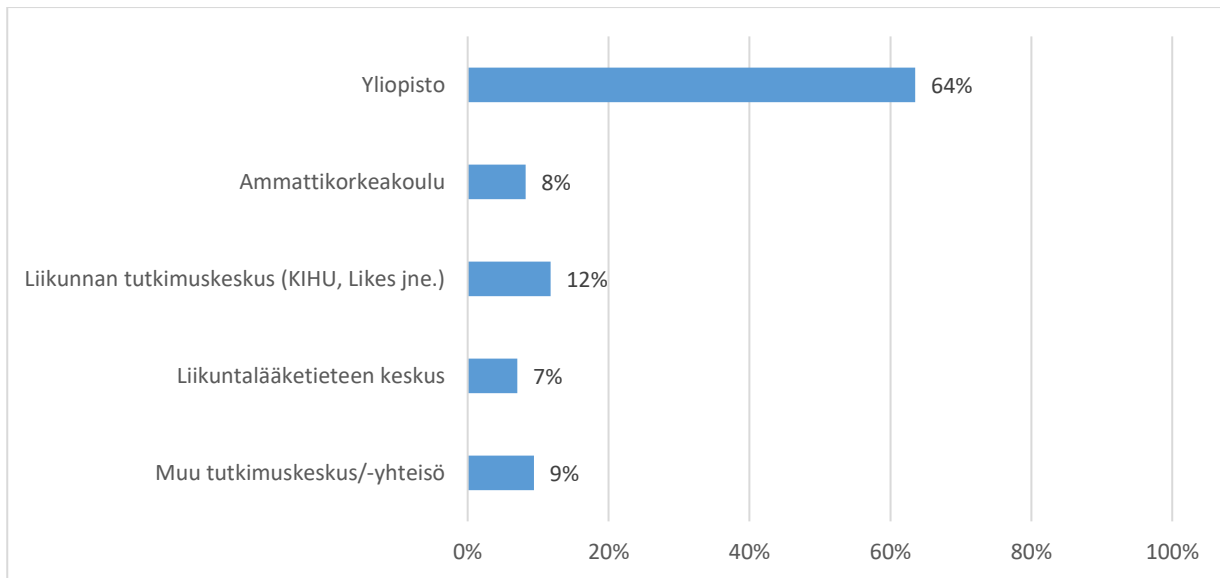
Myönnetty avustukset

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kolmivuotisiin liikuntatieteellisiin tutkimushankkeisiin vuosittain noin 2,5 miljoonaa euroa vuosina 2014–2023. Uusille tutkimushankkeille vuosittain käytettävissä oleva summa on vaihdellut sen mukaan, miten paljon rahoitusta on sidottu edellisinä vuosina alkaneisiin hankkeisiin. Käynnissä oleviin tutkimushankkeisiin on sidottu pääosin yhteensä noin 1,7–1,9 miljoonaa euroa vuosittain. Uusille tutkimushankkeille on myönnetty pääosin yhteensä noin 0,6–0,8 miljoonaa euroa, mikä on tarkoittanut vuosittain 6–8 uutta tutkimushanketta.

Vuosina 2014–2023 liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustusta myönnettiin 85 eri tutkimushankkeelle. Myönnettyissä avustuksissa avustuksen saajan organisaatio on ollut 64 %:ssa yliopisto.

²⁰ Sanapilven on koostanut Suomen Akatemia. Sanapilvi on koostettu tutkijoiden hakemuksissa ilmoittamista tieteenaloista OKM:n liikuntatutkimuksen hankehauissa vuosina 2013–2022.

12 %:ssa avustuksen saaja on ollut liikunnan tutkimuskeskus (esim. UKK, KIHU tai Likes) tai muu tutkimuskeskus/-yhteisö (esim. THL, Folkhälsan tai Luke). Lopuissa avustuksen saaja on ollut joku ammattikorkeakoulu tai liikuntalääketieteen keskus. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Myönnetyt liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustukset organisaatioluokittain vuosien 2014–2023 avustushauissa (*Likes by JAMK:n avustukset huomioitu liikunnan tutkimuskeskuksissa).

Vuosina 2014–2023 liikuntatieteellisiä tutkimushankkeiden avustuksia myönnettiin kappalemääräisesti eniten Jyväskylän yliopistolle (33 kpl), toiseksi eniten Helsingin yliopistolle (10 kpl) ja kolmanneksi eniten Likesille/JAMK:lle (6 kpl). Muut organisaatiot keräsivät 1–5 avustusmyöntöä. Avustuksia myönnettiin yhteensä 18 eri organisaatiolle. (Taulukko 7)

Taulukko 7. Myönnetyt uudet liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustukset organisaatioittain vuosien 2014–2023 avustushauissa.

Organisaatio	Myöntöjä (kpl)
Jyväskylän yliopisto	33
Helsingin yliopisto	10
Likes/JAMK	6
XAMK/Mikkelin AMK	5
Oulun yliopisto	4
UKK/Taula	4
KIHU	3
ODL	3
THL	3
Turun yliopisto	3
UEF	3
Folkhälsan	2
Aalto	1
HULA	1
Luonnonvarakeskus	1
Nuorisotutkimusseura	1
Paavo Nurmi -keskus	1
Työterveyslaitos	1
Yhteensä	85

Vuosina 2014–2023 liikuntatieteellisiä tutkimushankkeiden avustuksia myönnettiin viidennekselle hakemuksista. Myöntöprosentti vaihteli 18–48 % välillä vuosina 2014–2023. (Taulukko 8)

Taulukko 8. Myönnetyt uudet liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustukset ja myöntöprosentit vuosien 2014–2023 avustushauissa.

Vuosi	Saapuneet uudet hakemukset (kpl)	Myönnetyt avustukset uusille hakemuksille (kpl)	Myöntöprosentti uusille hakemuksille (%)
2023	36	8	22 %
2022	37	7	19 %
2021	34	7	21 %
2020	44	8	18 %
2019	37	8	22 %
2018	27	9	33 %
2017	21	6	29 %
2016	31	6	19 %
2015	31	15	48 %
2014	41	11	27 %
Yhteensä	339	85	25 %

Suurin myöntöprosentti eri organisaatioluokista oli ammattikorkeakouluilla (54 %), joskin ammattikorkeakouluista oli vain 13 hakemusta. Pienin myöntöprosentti oli liikuntalääketieteen keskuksilla (15 %). (Taulukko 9)

Taulukko 9. Myönnetyt uudet liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden avustukset ja myöntöprosentit organisaatioluokittain vuosien 2014–2023 avustushauissa.

Organisaatioluokka	Hakemuksia (kpl)	Myönnetyt (kpl)	Myöntöprosentti
Yliopisto	207	54	26 %
Ammattikorkeakoulu	13	7	54 %
Liikunnan tutkimuskeskus (UKK, KIHU, Likes* jne.)	46	10	22 %
Liikuntalääketieteen keskus	39	6	15 %
Muu tutkimuskeskus/-yhteisö	34	8	24 %
Yhteensä	339	85	25 %

Myönnetyt uudet avustukset jakautuivat vuosina 2014–2023 laajahkolle joukolle eri tutkijoita: Myönnettyistä 85 avustuksessa oli yhteensä 64 eri avustuksen saajaa. Vuosien 2014–2023 välillä kaksi henkilöä sai kolme avustusta, 17 henkilöä sai kaksi avustusta ja 45 henkilöä sai yhden avustuksen. Avustukset ovat kohdentuneet sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta varsin tasaisesti: Avustusta saaneista henkilöistä (64 hlöä) 56 % oli naisia.

Vuosina 2014–2023 avustetuista uusista hankkeista noin kolmasosassa olivat kohderyhmänä lapset ja nuoret. Viidenneksessä hankkeista kohderyhmänä olivat työikäinen väestö ja 15 %:ssa hankkeista ikääntyneet. Lopuissa hankkeissa kohderyhmänä olivat muun muassa urheilijat, tai hanke kohdistui yhtä ikäryhmää laajemmin elämäntapaan.

Hakija voi valita hakemuksessa yhden tai useamman rahoitettavista teema-alueista, joihin hanke hakijan mielestä kohdistuu. Vuosina 2020–2022 opetus- ja kulttuuriministeriölle osoitettiin yhteensä 107 liikuntatieteellisistä hakemusta, joista rahoituksen sai 22 hanketta. Hakemuksissa lähes 80 %:ssa oli valittu teema ”Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistäminen”. Reilussa puolessa hakemuksista oli valittu teema ”Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus” ja reilussa 40 %:ssa ”Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisääminen”. Vajaassa kolmanneksessä hakemuksista oli valittu teema ”Huippu-urheilun tuloksellisuus ja vastuullisuus”. Rahoitetuissa hankkeissa eri teemat olivat mukana lähes saman suhteisesti kuin saapuneissa hakemuksissa. (Taulukko 10)

Taulukko 10. Opetus- ja kulttuuriministeriölle osoitetut liikuntatieteelliset hakemukset vuosien 2014–2023 avustushauissa hakijan valitseman teema-alueen mukaan (n=107) ja rahoitetut hankkeet (n=22).

Teema	Teema valittu hakemuksessa, n=107 (kpl)	Teema valittu hakemuksista, n=107 (%)	Teema mukana rahoitetuissa hankkeissa, n=22 (kpl)	Teema mukana rahoitetuissa hankkeissa, n=22 (%)
Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistäminen	85	79 %	17	77 %
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	57	53 %	13	59 %
Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisääminen	45	42 %	11	50 %
Huippu-urheilun tuloksellisuus ja vastuullisuus	31	29 %	7	32 %

Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistämisen -teeman sisältämissä hankkeissa on tutkittu erityisesti eri väestöryhmien liikkumisaktiivisuutta, sen vaikutuksia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisäämisen -teeman sekä liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus -teeman osalta on tutkittu muun muassa keinoja lisätä liikuntaan osallistumista sekä erityistä tukea tarvitsevien väestöryhmien liikkumista ja liikuntaa. Huippu-urheilun tuloksellisuuden ja vastuullisuuden osalta tutkittu muun muassa urheilijoiden suorituskykyä, kaltoinkohtelua ja hyvinvointia sekä urheiluorganisaatioita.

Vuosina 2020–2023 avustetuissa tutkimushankkeissa on huomioitu Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirjassa 2020–2024 esiin nostetuista tulevaisuuden muutostekijöistä erityisesti erilaiset yhteiskunnalliset muutostekijät (demografinen kehitys, eriarvoistuminen, polarisaatiokehitys, hyvinvointi- ja terveyskehitys jne.) sekä teknologiset muutostekijät (digitaalisuus). Sen sijaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen tai ympäristön kestävyuden erityisesti huomioivia tai näitä teemoja tutkivia hankkeita ei ole juurikaan ollut mukana avustusta hakeneissa hankkeissa eikä siten avustetuissa hankkeissa.

4. LIKUNTATUTKIMUKSEN SUUNTA-ASIAKIRJAN VALMISTELU 2024

Uuden liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjan valmistelu käynnistyi opetus- ja kulttuuriministeriössä tammikuussa 2024 keräämällä tausta-aineistoa liikuntatutkimuksen tilanteesta Suomessa. Maaliskuun aikana opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti suunta-asiakirjan valmistelun tueksi kyselyn, jolla kartoitettiin tutkijoiden ja tutkimusyhteisöjen näkemyksiä suunta-asiakirjasta.

Osana suunta-asiakirjan valmistelua järjestettiin 6.5.2024 Liikuntatutkimuksen iltapäivä -tilaisuus, jossa kuultiin tutkijoiden näkemyksiä suunta-asiakirjaa varten. Tilaisuuteen osallistui noin 100 henkilöä (etä- ja läsnäosallistujat yhteensä).

Tilaisuuden jälkeen järjestettiin avoin lausunnonantomahdollisuus uudesta suunta-asiakirjan luonnoksesta. Lausuntopyyntö oli auki Lausuntopalvelu.fi:ssä **X.-X.5.2024**. Suunta-asiakirjaluonnokseen antoi lausuntonsa **XX** tahoja.

4.1. Kysely liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjasta

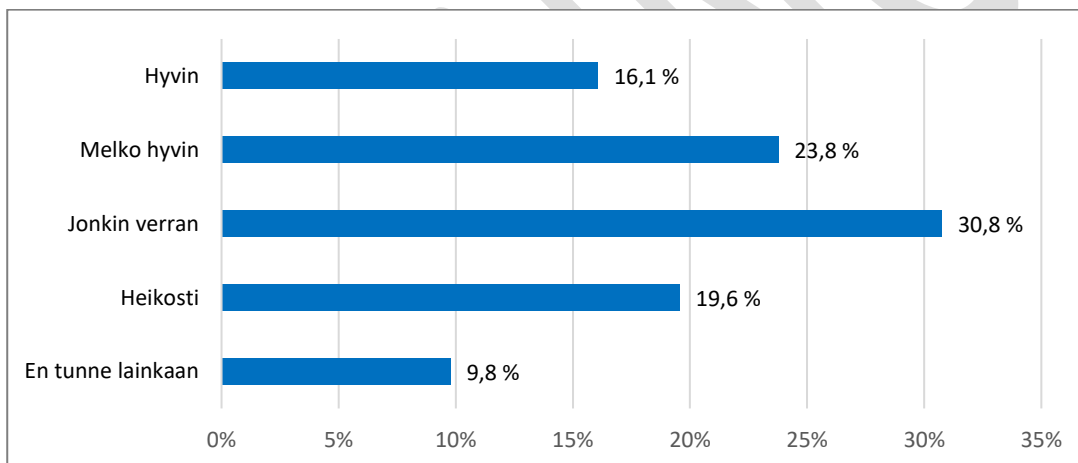
Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti avoimen sähköisen Webropol-kyselyn liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjan valmistelun tueksi. Kyselyyn oli mahdollista vastata 1.–18.3.2024. Kyselyyn saatiin määräajassa yhteensä 143 vastausta. Kyselyyn vastanneista viidennes edusti terveystieteitä, vajaa viidennes liikunnan biotieteitä, noin 18 % liikunnan yhteiskuntatieteitä ja 12 % liikunnan käyttäytymistieteitä (Taulukko 11).

Taulukko 11. Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjasta vastanneet tieteenaloittain.

Tieteenala	Vastauksia (kpl)	Osuus vastauksista
Liikunnan biotieteet (biomekaniikka, liikuntafysiologia, valmennus- ja testausoppi)	33	23,1 %
Liikunnan käyttäytymistieteet (liikuntakasvatus, liikuntapedagogiikka ja liikuntapsykologia)	17	11,9 %
Liikunnan yhteiskuntatieteet (liikuntasosiologia, liikuntasuunnittelu sekä liikuntapolitiikka ja -hallinto)	25	17,5 %
Liikuntalääketiede, lääketiede	8	5,6 %
Terveystieteet, hoitotieteet (kansanterveys, terveystieteet, fysioterapia, gerontologia, kuntoutus, työterveystiede)	36	25,2 %
Muu liikunnan tieteenala	8	5,6 %
Muu tieteenala	12	8,4 %
En halua sanoa	4	2,8 %
Yhteensä	143	100 %

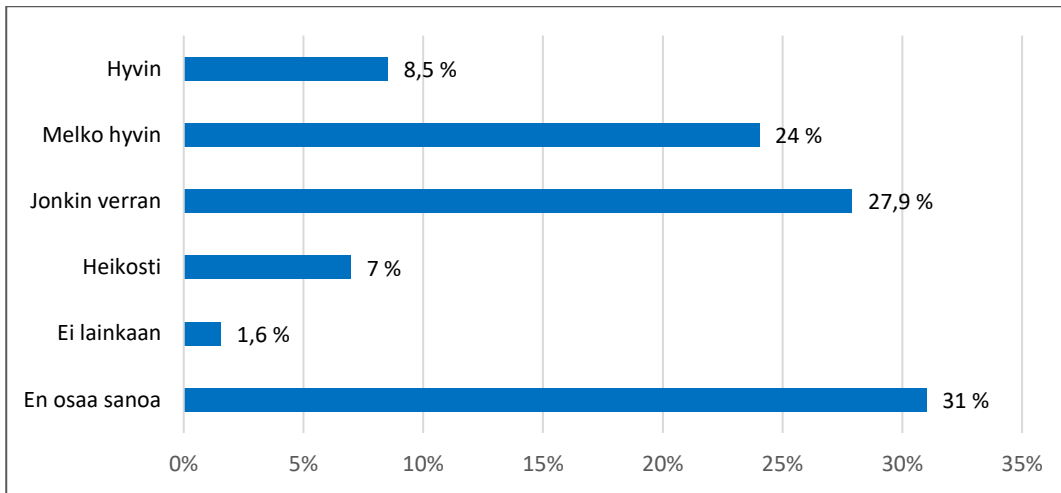
Kyselyyn vastanneista 54 % oli hakenut liikuntatieteellisen tutkimushankkeiden valtionavustuksia opetus- ja kulttuuriministeriöltä tai Suomen Akatemian Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman rahoitusta. Vastaajista 43 % ei ollut hakenut ko. avustuksia ja 3 % ei halunnut sanoa.

Kyselyyn vastanneista noin 40 % tunsu joko hyvin tai melko hyvin Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirjan 2020–2024. Vajaa kolmannes tunsu suunta-asiakirjaa jonkin verran ja viidennes heikosti. Kymmenes vastaajista ei tuntenut lainkaan suunta-asiakirjaa. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Kuinka hyvin tunnet nykyisen Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirjan 2020–2024? (n=143)

Kyselyyn vastanneista vajaa kolmannes ei osannut sanoa, miten hyvin suunta-asiakirja 2020–2024 on ohjannut rahoituksen hakemista. Kolmannes vastaajista näki, että suunta-asiakirja on ohjannut hyvin tai melko hyvin rahoituksen hakemista, reilu viidennes, että jonkin verran ja 7 % näki ohjausvaikutuksen heikoksi. (Kuvio 7.) Avovastauksissa vastaajien oli mahdollista perustella näkemystään. Osa vastaajista näki, että suunta-asiakirjan linjaukset ovat yleisiä eivätkä erityisesti ohjaa rahoitusta. Osa vastaajista näki linjaukset puolestaan liian kapea-alaisina ja liikaa tutkimusta rajaavina tai jopa niin, että oma tutkimusalue ei mahdu linjauksiin.

Kuvio 7. Miten hyvin Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024 on mielestäsi ohjannut rahoituksen hakemista? (n=143)

Vastaajista (n=143) kolmannes näki, että suunta-asiakirjan 2020–2024 teema-alueet (1. Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistäminen, 2. Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus, 3. Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisääminen sekä 4. Huippu-urheilun tuloksellisuus ja vastuullisuus) ovat tarkoituksenmukaisia rahoitettavia tutkimuksen teemoja myös tulevinä vuosina. Vajaa kaksi kolmesta (61 %) näki teema-alueet osittain tarkoituksenmukaisina myös jatkossa ja 4 % ei lainkaan tarkoituksenmukaisina.

Ne, jotka näkivät teema-alueissa muutostarpeita (95 vastausta), nostivat useimmin esille huippu-urheilun merkityksen vähentämisen teema-alueissa (12 mainintaa). Lisäksi toivottiin liikunnan vaikutusten (10 mainintaa), osallistumisen, saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja eriarvoistumisen (10 mainintaa), liikunnallisen elämäntavan/arkiliikkumisen edistämisen (9 mainintaa) sekä kestävä kehityksen ja ilmastomuutoksen torjunnan (9 mainintaa) parempaa huomioimista teema-alueissa. Esille nostettiin myös se, että teema-alueissa (etenkin teema-alueet 1. ja 3.) on päällekkäisyyttä (9 mainintaa).

Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirjan 2020–2024 mukaan liikuntatieteellisen tutkimuksen rahoittamisen ydintavoitteena on innovatiivisen ja monialaisen liikuntatutkimuksen tukeminen. Hakemuksia toivotaan erityisesti monitieteisiltä ja laajoilta hankkeilta. Rahoitettavalle tutkimukselle on eduksi tulevaisuuden muutostekijöiden (demografinen kehitys, eriarvoistuminen, ilmastomuutos jne.) huomioiminen. Vastaajista (n=143) reilut puolet (54 %) piti näitä linjauksia edelleen tarkoituksenmukaisina, 41 % osittain tarkoituksenmukaisina ja 4 % ei nähnyt niitä lainkaan tarkoituksenmukaisina.

Avovastauksissa vastaajien oli mahdollista esittää muutosehdotuksia edellä mainittuihin linjauksiin. Vastauksissa (n=57) moni piti monitieteisyyttä ja tieteenalojen väliseen yhteistyöhön kannustamista tärkeänä, mutta osa vastaajista näki, että sen ei tulisi olla edellytys avustuksen saamiselle (11 mainintaa). Osa vastaajista nosti esille, että nykyiset avustussummat eivät mahdollista monialaisia ja laaja-alaisia tutkimushankkeita (9 mainintaa).

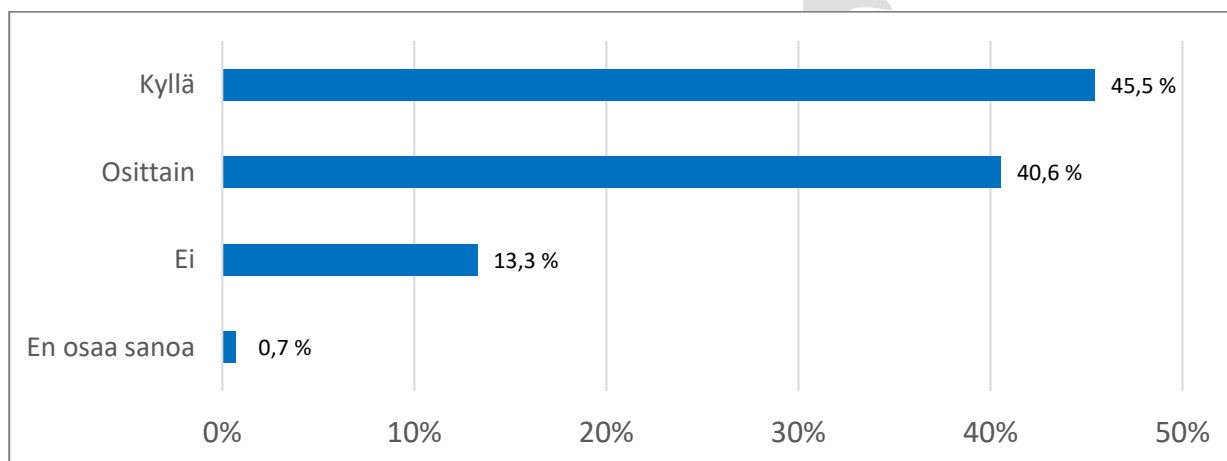
Suunta-asiakirjan 2020–2024 mukaan liikuntatieteellisten tutkimushakemusten arvioinnissa ja rahoituspäätöksissä on huomioitu myös seuraavat asiat:

- A. Tutkimuksen korkea tieteellinen taso,
- B. Tutkimuksen innovatiivisuus ja ainutlaatuisuus sekä korkea sovellettavuusarvo liikuntapoliittiseen päätöksentekoon,
- C. Tutkimuksen monitieteisyys ja yhteistyö liikuntatieteiden sisällä sekä muiden tieteenalojen välillä kansallisesti ja kansainvälisesti
- D. Tutkimuksen rahoituspohjan laajuus
- E. Tutkimusryhmän kompetenssit sekä
- F. Suunnitelma tutkimuksen tiedeviestinnästä ja hyödynnettävyydestä osana päätöksentekoa.

Vastaajista (n=143) kaksi kolmesta näki nämä arvioinnin osa-alueet edelleen tarkoituksenmukaisina ja vajaa kolmannes (31 %) osittain tarkoituksenmukaisina. Vastaajista 4 % ei pitänyt osa-alueita lainkaan tarkoituksenmukaisina.

Ne vastaajat (n=51), jotka näkivät tarpeen muuttaa arvioinnin osa-alueita, nostivat yleisimmin esille korkean sovellettavuusarvon liikuntapoliittiseen päätöksentekoon. Osa vastaajista näki korkean sovellettavuusarvon kriteerin ongelmallisena (9 mainintaa), ja osa vastaajista toivoi kriteerin laajentamista esimerkiksi käytäntöön (7 mainintaa). Lisäksi esille nostettiin erityisesti laajapohjaisen rahoituksen edellyttämisen haasteellisuus esimerkiksi nuorille tutkijoille (5 mainintaa).

Kyselyssä kysyttiin vielä erikseen, että näkevätkö vastaajat tutkimuksen korkean sovellettavuusarvon liikuntapoliittiseen päätöksentekoon edelleen tarkoituksenmukaisena kriteerinä. Vastaajista 46 % näki korkean sovellettavuusarvon edelleen tarkoituksenmukaisena ja 41 % osittain tarkoituksenmukaisena. Vastaajista 13 % ei nähnyt korkeaa sovellettavuusarvoa lainkaan tarkoituksenmukaisena. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Avustettavassa tutkimuksessa on korostettu tutkimuksen korkeaa sovellettavuusarvoa liikuntapoliittiseen päätöksentekoon. Onko tämä mielestäsi edelleen tarkoituksenmukaista? (n=143)

Avovastauksissa (n=60) ne, jotka näkivät korkean sovellettavuusarvon osittain tai ei lainkaan tarkoituksenmukaisena, perustelivat vastauksiaan useilla eri perusteilla. Eniten perusteluissa nostettiin esille se, että tarvitaan myös perustutkimusta, jolla ei ole aina suoraa sovellettavuutta päätöksentekoon (12 mainintaa). Lisäksi todettiin, että tulisi korostaa myös sovellettavuutta käytäntöön tai myös muille aloille kuin liikuntaan (10 mainintaa). Osa näki korkean sovellettavuusarvon epämääräisenä ja vaikeasti arvioitavana kriteerinä tai että tutkimuksen sovellettavuus voi ilmetä vasta myöhemmin (9 mainintaa).

4.2. Lausuntopalaute

Lisätään myöhemmin.

5. LIIKUNNAN TUTKIMUSHANKKEIDEN RAHOITUS JA RAHOITUKSEN LINJAUKSET

Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden valtionavustukset on jaettu vuodesta 2024 lähtien Suomen Akatemian Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelmasta. Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman teemat määrittävät kulloinkin voimassa olevan ministeriön liikuntatutkimuksen suunta-asiakirjan mukaan.

Seuraavassa esitellään Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelmaa ja rahoituksen hakua ohjelmasta sekä hakemuksen käsittelyä ja arviointia. Lopuksi esitellään linjaukset opetus- ja kulttuuriministeriön tukemien tutkimushankkeiden teema-alueista ja kriteereistä.

5.1. Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelma ACTIVE

Helmikuussa 2023 voimaan astuneen liikuntalain muutoksen myötä liikuntatutkimuksen valtionavustusprosessi siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriöstä Suomen Akatemialle, jossa käynnistettiin tätä varten liikuntatutkimuksen akatemiaohjelma ACTIVE²¹. Ohjelman puitteissa Akatemia ja opetus- ja kulttuuriministeriö jatkavat jo kymmenen vuotta käynnissä ollutta yhteistyötä liikuntatutkimuksen rahoittamisessa ja toiminnan kehittämisessä.

Akatemiaohjelma on temaattinen, tavoitteellinen ja koordinoitu kokonaisuus, jossa monimuotoisella ohjelmatoiminnalla tuetaan korkeatasoista ja vaikuttavaa tutkimusta. Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman tavoitteena on tuottaa uutta tietoa liikunnan edistämiseksi suuntaamalla rahoitusta fyysiseen aktiivisuuteen, liikuntaan ja urheiluun liittyvään tutkimukseen. Ohjelma edistää myös kansainvälistä ja kansallista tutkimus- ja sidosryhmäyhteistyötä sekä vuoropuhelua tutkijoiden ja päätöksentekijöiden välillä ja viestintää liikuntatutkimuksen laajemman yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi.

Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelmassa avataan säännöllisesti rahoitushaku. Ensimmäinen haku päättyi tammikuussa 2024. Haun teemat perustuvat liikunnan toimialalle asetettuihin yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin, ja Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024 toimi lähtökohtana ensimmäisen haun suunnittelussa. Seuraavat haut tulevat perustumaan tämän suunta-asiakirjan linjauksiin.

Akatemian rahoitus perustuu vertaisarviointiin. Akatemia käyttää hakemusten arvioijina pääosin ulkomaisia asiantuntijoita, joista arviointipaneelit koostuvat. Arvioinnissa noudatettavia periaatteita ovat läpinäkyvyys, integriteetti, tasapuolisuus, pätevyys ja monimuotoisuus. Vastuullisesta tutkijanarvioinnista on luettavissa lisää Akatemian verkkosivuilla²². Arvioinnissa käytettävät kriteerit julkaistaan aina hakuilmoituksen yhteydessä, jotta hakija jo hakemusta kirjoittaessa tietää, miten hakemusta tullaan arvioimaan.

Tieteellisen arvioinnin jälkeen Liikuntatutkimuksen akatemiaohjelman johtoryhmä tutustuu arvioinnin tuloksiin ja tekee niiden pohjalta ehdotuksen rahoitettavista hankkeista. Johtoryhmä koostuu Akatemian tieteellisten toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston jäsenistä, valtion liikuntaneuvoston tutkimus- ja arviointijaoston edustajista sekä opetus- ja kulttuuriministeriön edustajasta. Lopulliset rahoituspäätökset tekee Suomen Akatemian liikuntatutkimuksen ohjelmajaosto. Rahoituspäätökset perustuvat hakemuksen vertaisarviointiin ja Akatemian kyseiselle ohjelmalle asettamiin tiedepoliittisiin tavoitteisiin.

²¹ Lue lisää ohjelmasta osoitteessa: www.aka.fi/active

²² Lue lisää vastuullisesta tutkijanarvioinnista osoitteessa: <https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/vastuullinen-tiede/vastuullinen-tutkijanarviointi/>.

Kuva 2. Hakemuksen käsittelyprosessi Suomen Akatemiassa²³.

Suomen Akatemia rahoittaa liikuntatutkimusta myös muiden rahoitusinstrumenttinsa kautta, kuten rahoittamalla Akatemiahankkeita ja Akatemiatutkijoita. Nämä rahoitusmuodot ovat avoimia kaikille tutkimusaloille. Liikuntatutkimukselle myönnetyn rahoituksen määrä vaihtelee vuosittain, mutta on vuosina 2012–2023 ollut keskimäärin noin 1,3 M€ vuodessa.

5.2. Linjaukset tutkimushankkeiden teema-alueista ja kriteereistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) rahoittaa vuodesta 2025 lähtien liikuntatieteellisiä tutkimushankkeita teema-alueilta, jotka ovat johdettu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan toimialalle asetetuista yhteiskunnallisista vaikuttavuustavoitteista.

Tutkimushankkeiden rahoittamisen teema-alueet ovat:

1. Liikunnallinen elämäntapa sekä liikunnan vaikutukset ja vaikutusmekanismit
2. Liikunnan ja urheilun yhdenvertainen saavutettavuus, osallisuus ja yhteisöllisyys sekä vastuullisuus ja ekologinen kestävyys
3. Huippu-urheilun tuloksellisuus ja eettisyys

Tutkimushankkeet voivat kohdistua yhteen tai useampaan teema-alueeseen. Teema-alueiden painopisteitä voidaan tarkentaa liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden hakuohjeessa.

Hakemusten arvioinnissa ja rahoituspäätöksissä huomioidaan seuraavat asiat:

- Tutkimuksen relevanssi rahoitettavien teema-alueiden edistämiseksi
- Tutkimuksen korkea tieteellinen taso
- Sovellettavuusarvo liikuntaa ja urheilua koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä käytännön edistämistyöhön
- Tutkimuksen innovatiivisuus ja uutuusarvo
- Tutkimusryhmän pätevyys tutkimuksen toteuttamiseksi
- Tutkimuksen viestintäsuunnitelma

Rahoitettavalle tutkimukselle on eduksi tulevaisuuden muutostekijöiden huomioiminen (kuvio 9). Lisätietoa Suomen tulevaisuuteen vaikuttavista muutostekijöistä valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta²⁴.

Tutkimukselle katsotaan myös eduksi tutkimuksen monitieteisyys, yhteistyö liikuntatieteiden sisällä ja muiden tieteenalojen välillä kansallisesti ja kansainvälisesti. Lisäksi eduksi katsotaan vuorovaikutus tutkimustulosten hyödyntämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa hankkeen elinkaaren eri vaiheissa.

²³ Suomen Akatemia.

²⁴ Valtion tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa. Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Valtioneuvoston julkaisu 2023:1. Valtioneuvosto 2023.

Kuvio 9. Keskeisiä tulevaisuuden muutostekijöitä (mukailien valtioneuvoston kanslia 2023)²⁵.

²⁵ Valtion tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa. Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Valtioneuvoston julkaisu 2023:1. Valtioneuvosto 2023.